CURRENDA

PISMO URZĘDOWE TARNOWSKIEJ KURII DIECEZJALNEJ

A. D. 1939. Nrus IV.

Franciszek Lisowski

z Bożego Miłosierdzia i łaski Św. Stolicy Biskup Tarnowski.

Wielebnemu Duchowieństwu i Wiernym pozdrowienie i błogosławieństwo w Panu.

„Miłujcie ojczyznę tę swoją i Hieruzalem swoje, to jest Koronę i Rzeczpospolitą, a mówcie tak z serca z Dawidem: „Jeśli cię zapomnę ojczyzno miła moja i Hieruzalem moje, niech zapomnę prawice ręki mojej. Niech język mój przyschnie do ust moich, jeśli pomnieć na cię nie będę, a jeśli cię na wszystkich pociech nie postawię“! O, jakie zaklinanie którym się wiązać macie, abyście nic sobie tak miłego, tak wesołego nie mieli, jako dobro Jerozolimy swojej, to jest Rzeczypospolitej i ojczyzny swojej, życząc sobie onego w psalmie błogosławieństwa: „Błogosław ci Bóg, abyś patrzył na dobre Jerozolimy po wszystkie dni wieku Twego“.

Oto słowa Złotoustego Skargi, nawołujące do wielkiej nadprzyrodzonej miłości Ojczyzny. Cisną się one nam pod pióro w tej chwili, kiedy nad Polską, ojczyzną naszą, zawisły ciężkie chmury, kiedy więcej niż kiedykolwiek potrzeba, by miłość Ojczyzny zapłonęła żywym blaskiem.

W tej dziejowej chwili ojczyzna wymaga od nas ofiary z grosza; ofiary na to, by naród polski przez swą dzielną, należycie wyposażoną armię mógł skutecznie bronić naszych świętości religijnych i narodowych, niepodległości państwa i wolności osobistej.

„Pro aris et focis — w obronie ołtarzy i ognisk domowych“! Z tym hasłem szli na boje dawni rzymscy rycerze. O ileż prawdziwiej każdy polski żołnierz może dziś zawołać: Jeśli wróg uderzy na nasze granice — pójdę na bój w obronie ołtarzy i ognisk domowych.

Drodzy Bracia Kapłani i Ukochane Owieczki mej diecezji, dopomóżmy bohaterskiej naszej armii, ochotnie dając grosz swój na pożyczkę obrony przeciw—lotniczej. Niech datek nasz nie będzie tylko drobiazgiem, ale rzeczywistą i na jaką nas stać ofiarą. Trzeba o tym pamiętać, że dziś „cieśniąc i kurcząc“ miłość ojczyzny — według słów Skargi — wtrącilibyśmy państwo nasze w trudne położenie, albo, cowięcej stracilibyśmy naszą wolność i niepodległość. A straciwszy ojczyznę bylibyśmy — jak woła Skarga — jako „wygnańcy wszędzie nędzni, wzgardzeni, ubodzy, włóczęgowie, które popychać nogami tam, gdzie was pierwej ważono, będą“...

Niechże rozpłomienieje w sercach naszych nad miarę wielkie, bezgranicznie ofiarne ukochanie ojczyzny. Niech miłość ta okaże się w solidarnym, podziw u postronnych narodów, budzącym czynie ofiary grosza na obronę przeciw-lotniczą.

Mam nadzieję pełną, że Drogie Duchowieństwo diecezji tarnowskiej, ożywione duchem miłości Ojczyzny, które tak chętną złożyło ofiarę na FON. i tak obfitą bo 16.000 zł. obecnie i samo złoży hojną ofiarę na pożyczkę przeciw-lotniczą i zachęci Swych Wiernych do tego tak bardzo dziś potrzebnego czynu ofiarnego.

„Bo jakoż najmilszej Matki swej miłować i onej czcić nie macie, która was urodziła i wychowała, nadała i wyniosła“? Bóg Matkę czcić nakazał. Przeklęty, kto zasmuca Matkę swoją! A która jest pierwsza i zasłużeńsza Matka, jako ojczyzna“!

Z głębi serca Wam Drodzy Bracia i Ludu Wierny błogosławię.

† ***FRANCISZEK***
bp. Tarnowski.

UWAGA. Odezwę tę przeczytają PT. Rządcy Kościołów na ambonie w najbliższą niedzielę i serdecznie zachęcą lud do ofiary.

Wyjaśnienie.

W odpowiedzi na wnioski i zapytania kongregacji dekanalnych w sprawie zabezpieczenia N. Sakramentu przed profanacją podajemy następujące wyjaśnienia:

Do Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie przesłaliśmy prośbę

o zezwolenie Gminom na wstawienie w budżet kwoty na utrzymanie stróża nocnego przy kościołach parafialnych, oraz wniosek o nakazanie Policji Państwowej dozoru nad bezpieczeństwem kościołów.

Zapytania o sposób zabezpieczenia pojedynczych kościołów, skierowane do Kurii są bezcelowe. Należy się bowiem ściśle stosować do przepisów Instrukcji Kongregacji Sakramentów. Z tenoru tejże instrukcji łatwo wywnioskować, które jej przepisy obowiązują absolutnie i bezwzględnie, a to zaś odpowiednio do miejscowych warunków ma obowiązek zastosować Rządca kościoła, by w sumieniu swym mógł być spokojny, że zrobi wszystko, co w danych okolicznościach było wskazane, by Najśw. Sakrament był zabezpieczony przed profanacją.

Za zastosowanie się Przełożonych do zarządzeń Instrukcji są odpowiedzialni kapelani zakonni, tam zaś, gdzie ich nie ma, Księża proboszczowie, na których terytorium parafii, znajdują się te kaplice.

Wyjaśniamy, że nie jest konieczną rzeczą usuwanie starych tabernakułów i budowanie nowych, pancernych. W każde niemal tabernakulum da się wstawić skrzynkę wykonaną ze stali, odpowiadającą wewnętrznej formie tabernakulum. Nie jest wskazaną rzeczą polecenie jednej firmie wykonanie tych pancernych wkładów, każde bowiem tabernakulum posiada inne wymiary, a z nakładem stosunkowo małych kosztów może na miejscu w każdej prawie parafii miejscowy ślusarz wykonać taki wkład pancerny opatrzony wertheimowskim zamkiem.

Uzyskanie zezwolenia na wprowadzenie w użycie naczyń eucharystycznych ze szkła, jest z wielu względów nie wskazane, a usuwanie z tabernakulum i kościoła rzeczy kosztownych i częste ogłaszanie z ambony, że w tabernakulum nie ma naczyń z metali szlachetnych, prędzej osiągnie cel zamierzony niż jednorazowe ogłoszenie Kurii.

Ważne dla Księży Kierowników Krucjaty Eucharystycznej.

Staraniem i nakładem Krajowego Sekretariatu Krucjaty Eucharystycznej (Kraków, ul. Kopernika 26) wyszło III wydanie

„Przewodnika Krucjaty Eucharystycznej“, uzupełnione i dostosowane do statutu Krucjaty i wydane po porozumieniu się z Komisją Szkolną Episkopatu wydania tego dokonał Ks. Józef Cyrek T. J. — Przewodnik ten jest niezbędny dla każdego Dyrektora i Kierownika Krucjaty i dlatego go jak najgoręcej polecamy.

W sprawie ubezpieczeń.

O r z e c z e n i e.

w sprawie odwołania Komitetu Parafialnego w Starym Sączu od orzeczenia Urzędu Wojewódzkiego Krakowskiego z dnia 22 września 1930 r. nr O. S. III-231/4 w przedmiocie obowiązku ubezpieczenia emerytalnego i na wypadek braku pracy pracowników umysłowych śp. Ludwika Rytki z tytułu zatrudnienia w charakterze organisty od dnia 1 stycznia 1926 r.

Na mocy art. 164 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U, R. P. nr 106/27, poz. 911), w brzmieniu, z zmienionym ustawą z dnia 15 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. nr 39/34, poz. 347), Ministerstwo Opieki Społecznej postanawia, na podstawie art. 101 ust. 1 punkt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. nr 36, poz. 341) powyższe orzeczenie Urzędu Wojewódzkiego uchylić z urzędu jako nieważne, gdyż wydane zostało bez podstawy prawnej oraz orzeka, że Komitet Parafialny w Starym Sączu nie był pracodawcą organisty Ludwika Rytki.

U z a s a d n i e n i e.

Powołane rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. nr 106, poz. 911) nie określa pojęcia pracodawcy, wobec czego należy przyjąć, że rozumie je w zwyczajnym jego znaczeniu, w którym pracodawcą jest osoba fizyczna lub prawna, na której rzecz pracownik świadczy usługi oraz na której rachunek i ryzyko jest zatrudniany. O ile chodzi o organistów to już z samego rodzaju świadczonych przez nich usług, polegających głównie na graniu na organach i śpiewaniu w czasie mszy świętej

oraz innych obrzędów religijnych wynika, że czynności służbowe wykonywują oni nie na rzecz proboszcza lub Komitetu Parafialnego, lecz na rzecz kościoła. Również na rachunek i ryzyko kościoła, a nie proboszcza są organiści zatrudniani, o czym świadczy dowodnie ta okoliczność, że w wypadkach, w których niezależnie od datków wręczanych im przez parafian otrzymują wynagrodzenie od kościoła nie pochodzi ono z osobistego majątku względnie z dochodów proboszcza, lecz dochodów kościoła, przy którym są ustanowieni, a który w myśl prawa kanonicznego (kanon 1495 § 2) obowiązującego na obszarze Państwa Polskiego w myśl art. I i XVI Konkordatu (Dz. U. R. P. nr 72, poz. 501 z 1925 r.) posiada osobowość prawną.

Z powyższych wywodów wynika, że pracodawcą organisty jest odpowiedni kościół, natomiast brak podstawy prawnej do uznania, że pracodawcą organisty jest proboszcz lub Komitet Parafialny, ponieważ ani na obszarze b. zaboru rosyjskiego, ani na obszarze b. zaboru austriackiego parafia (gmina) katolicka nie ma osobowości prawnej.

Orzeczenie niniejsze jest ostateczne w administracyjnym toku instancyj.

(B. Krogulski)
Naczelnik Wydziału.

W sprawie zwolnienia od podatku wydatków na cele kultu religijnego.

MINISTERSTWO SKARBU — **Odpis.**
Nr D. V. 8947/1/38 — Warszawa, dn. 23 grudnia 1938 r.

Wydatki na cele kultu religijnego — kwalifikacja.

Do Sekretariatu Episkopatu Polskiego
w Warszawie

W odpowiedzi na pismo z dnia 11 maja 1938 r. Nr 2011/38 Ministerstwo Skarbu uprzejmie komunikuje, że podane pod 1—5 w załączniku tego pisma wydatki uznaje za wydatki, przeznaczone na cele kultu religijnego w rozumieniu art. XV Konkordatu, t. j. za wydatki, które mają związek ze sprawą nabycia i utrzymania

przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności, należących do objawów kultu religijnego.

Ministerstwo Skarbu natomiast nie może się przychylić do poglądu Episkopatu jakoby:

a) wszystkie składki i ofiary na potrzeby kościelne (pkt. 6 załącznika),

b) opłaty i ubezpieczenia służby kościelnej (pkt. 7 załącznika),

c) wydatki urzędowe duszpasterzy na przeprowadzenie rekolekcyj, misyj parafialnych i odpustów, słuchania spowiedzi dzieci, na dojazdy do chorych, do kaplic, do szkół, do cmentarzy, na utrzymanie kancelarii parafialnej (pkt. 8 załącznika) — stanowiły istotnie wydatki na cele kultu religijnego w rozumieniu art. XV Konkordatu a to z następujących powodów:

ad a) Nie wszystkie wydatki na składki i ofiary na potrzeby kościelne można skwalifikować jako wydatki na cele kultu religijnego, lecz wyłącznie takie, które zostają przeznaczone i obracane na podane pod 1—5 wydatki.

ad b) i c) Najwyższy Trybunał Administracyjny w orzecznictwie swym (np. w wyrokach z dnia 24. X. 1928 r. L. Rej. 4404/26 i 1183/27, z dnia 29. X. 1934 r. L. Rej. 7253/31) zajął stanowisko, że za wydatki przeznaczone na cele kultu religijnego mogą być uznane tylko wydatki **na przedmioty kultu religijnego,** a więc na koszty nabycia i używania przedmiotów majątkowych do tegoż kultu, a nie wydatki osobowe, choćby związane pośrednio z tym celem.

(—) *Dr J. Lubowicki*
Dyrektor Departamentu

Odpis.

Wydatki

które mają związek ze sprawą utrzymania i obsługiwania kultu religijnego w kościołach i parafiach rzymsko-katolickich:

1) wino mszalne, opłatki, świece, kadzidło, oliwa;

2) szaty, księgi, naczynia, sprzęty i przybory liturgiczne; ich sporządzanie, nabywanie, naprawianie, utrzymanie;

3) kościoły, kaplice i inne budynki kościelne; ich budowanie, wykończenie, urządzenie wewnętrzne (ołtarze, organy, ławki, klę-

czniki, dywany, obrazy), ozdabianie, remontowanie, asekuracja, utrzymanie cmentarzy kościelnych i ich ogrodzenie;

4) oświetlanie, ogrzewanie i oczyszczenie kościołów i kaplic;

5) cmentarze grzebalne, ich nabywanie i utrzymywanie;

6) składki i ofiary na potrzeby kościelne;

7) opłata i ubezpieczenie służby kościelnej: organisty, chórzystów, zakrystiana, pomocnika zakrystiana, kalkanisty, stróża kościelnego, grabarza;

8) wydatki urzędowe duszpasterzy na przeprowadzenie rekolekcyj, misyj parafialnych i odpustów, słuchania spowiedzi dzieci, na dojazdy do chorych, do kaplic, do szkół, do cmentarzy, na utrzymanie kancelarii parafialnej.

„Kościoły w Polsce".

W dobie obecnej, gdy Polska kroczy w pierwszych szeregach wiernych rycerzy Kościołowi Katolickiemu, w dobie walk przeciwko katolicyzmowi z jednej, a szerzenia bezbożnictwa z drugiej strony, powstała piękna inicjatywa wydania Księgi pt. „Kościoły w Polsce", która ma być dokumentem historycznym, stwierdzającym, jak ściśle z naszą Państwowością związany jest Kościół Katolicki. Inicjatywa wydania tak wielkiego i pięknego dzieła powziętą została przez Akcję Katolicką, wydawcą zaś jest Archidiecezjalny Instytut Akcji Katolickiej w Wilnie.

Księga „Kościoły w Polsce" obejmie monografie wszystkich parafii.

Prosimy zatem wszystkich zainteresowanych, aby zechcieli przyjść z pomocą w opracowaniu tak wielkiego i doniosłego dzieła, tym więcej, że całość Księgi „Kościoły w Polsce" złożona będzie w darze Jego Świątobliwości Ojcu Świętemu Piusowi XII, w dowód przywiązania Narodu Polskiego do wiary Ojców i Stolicy Apostolskiej.

Obecnie celem ułatwienia pracy organizacyjnej i szybkiego zebrania materiałów, Redakcja Wydawnictwa „Kościoły w Polsce" wysyła w teren cały sztab swoich współpracowników, którzy odwiedzą wszystkich Przewielebnych Księży, zbierając dane o Kościołach i Kapłanach, robiąc na miejscu potrzebne zdjęcia fotograficzne.

Współpracownicy Redakcji „Kościoły w Polsce" zaopatrzeni będą w upoważnienia i listy polecające. Prosimy przyjść im z pomocą.

Wszystkich informacji udziela Redakcja — Warszawa ul. Chmielna 26.

KONKURS

Rady Społecznej przy Prymasie Polski na wykłady społeczne dla młodzieży robotniczej.

Rada Społeczna przy Prymasie Polski rozpisuje niniejszym konkurs na najlepsze opracowanie wykładów społecznych dla młodzieży robotniczej.

Warunki konkursu są następujące:

1) Praca jest przeznaczona przede wszystkim dla młodzieży pracującej fizycznie w rzemiośle, a także w handlu, komunikacji itp. Do tego środowiska winien być dostosowany zarówno sam materiał, jak i sposób opracowania oraz styl.
2) Praca winna być w zasadzie oparta o encykliki społeczne „Rerum novarum“, „Quadragesimo anno“, „Divini Redemptoris“ i „Nos es muy conocida“.
3) Praca winna mieć rozmiary około 5 ark. (16 stronicowych) druku średniej 8^0.
4) Jako nagrody konkursowe wyznacza się pierwszą w wysokości 300 zł., drugą w wysokości 200 zł., trzecią w wysokości 100 zł. — Rada Społeczna zastrzega sobie prawo podwyższenia, zmniejszenia lub podziały tych nagród.
5) Prace nagrodzone stają się własnością Rady Społecznej przy Prymasie Polski, która będzie miała prawo wydania ich drukiem płacąc autorowi osobne honorarium.
6) Prace należy nadesłać do dnia 30 czerwca 1939 r. na ręce sekretarza Rady Społecznej przy Prymasie Polski, ks. dr Edwarda Kozłowskiego w Poznaniu, Podgórna 12 b.
7) Prace winny być napisane na maszynie i to na jednej stronie karty. Winny one dalej być oznaczone godłem wybranym przez autora. Do pracy należy dołączyć kopertę zapieczętowaną z godłem autorskim na wierzchu, wewnątrz zaś koperty winna być kartka z nazwiskiem i adresem autora.

Tarnów, dnia 15 kwietnia 1939.

Ks. Dr Ignacy Dziedziak
kanclerz.

† FRANCISZEK, Bp

Nakładem Kleru Diecezjalnego. Z Drukarni Diecezjalnej w Tarnowie.

Zbiórka zastępu III.

1. Baczność! — W półkolu zbiórka! — Odśpiewanie hejnału „Sprawie Służ“! — Przywitanie druhen przez zastępową.

2. **Sprawozdanie** z ostatniej zbiórki. — (Każda druhna po kolei składa sprawozdanie z poszczególnych działów, jakie były omawiane na ostatniej zbiórce).

3. **Pogadanka religijna:** Co to jest modlitwa? Dlaczego się modlimy? W jakim celu modlimy się? Jakie są rodzaje modlitwy? Jak należy się modlić? Jakie korzyści płyną z dobrej modlitwy?

Postanowienie: Starać się przy modlitwie o godną postawę.

Przegląd gazet: Jedna z druhen opowie, co było w „Rycerzu Niepokalanej“ — streści najciekawszy artykuł.

Śpiew organizacyjny: „Maszerują druhny“...

Pogadanka: Nasz powiat.

Jakie mamy miasta (oprócz miasta powiatowego) w naszym powiecie? Jaki jest dojazd z naszej miejscowości do nich? Jakie są środki komunikacyjne na terenie naszego powiatu? (drogi koleje, autobusy, rzeki spławne i t. d.). Ile kilometrów jest z naszej miejscowości do miasta? Kiedy odbywają się targi i jarmarki większe?

Gra pokojowa: Poczta: Grający obierają nazwy miast. Prowadząca wywołuje np.: „poczta jedzie z Warszawy do Tarnowa“. Wywołane muszą zmienić miejsca W środku znajduje się jedna z zawiązanymi oczyma, która usiłuje schwycić kogoś z przebiegających. Osoba schwytana daje fant i idzie do środka

Pogadanka organizacyjna. Jaki jest cel naszej organizacji? Co nam dokładnie określa obowiązki organizacyjne? Jak brzmi 4 artykuł Statutu KSMŻ.? Ile w Oddziale naszym jest kandydatek? Ile zdało egzamin I. stopnia organizacyjnego? Ile druhen nie zdawało? Dlaczego?

Musztra: Zwroty w prawo: Jeżeli zastęp stoi w szeregu, a chcemy utworzyć rząd, wystarczy wykonać zwrot w prawo lub w lewo. Zwroty wykonujemy na komendę „w lewo zwrot“ lub „w prawo zwrot“. Na komendę „w prawo zwrot“ wykonujemy ćwierć obrotu za prawym ramieniem na pięcie prawej i palcach lewej nogi.

Pogadanka: Chce być zdrowa. Lecznie świerzbu. Świerzb jest chorobą bardzo zaraźliwą. Leczenie jest łatwe, wymaga jednak dokładności. Do leczenia używamy maści Wilkinsona, albo siarkowej. Przed

użyciem maści natrzeć ciało szarym mydłem i wykąpać się w ciepłej wodzie, dobrze skórę wytrzeć ręcznikiem. Potem wcieramy maść w całe ciało, prócz twarzy i szyi, bo tam nie bywa świerzbu. Wcieranie to powtarzamy przez trzy dni, poczem zmieniamy bieliznę i pościel.

Deklamacja: (dowolny wiersz).

Kącik rad gospodarczych:

Przepis na mazurek wielkanocny: 20 dkg. masła utrzeć na pianę, dodać po jednemu 6 żółtek, 20 dkg. cukru-mączki, 5 gorzkich migdałów posiekanych, 25 dkg. mąki na przemian z pianą z pozostałych białek — wymieszać lekko, wylać na blachę wyłożoną papierem, który należy wysmarować masłem.

Urozmaicenia: (Przeczytania humoreski lub jakiejś wesołej anegdotki).

Co nowego słychać. (Tu można swobodnie wypowiadać się. Nie wolno jednak obmawiać i kłócić się).

Sprawy zastępu. Rozdanie materiału na następną zbiórkę. Pieśnią „Wesoły nam dziś dzień nastał“ — zakończyć zbiórkę zastępu.

Nakładem Kat. Stow. Młodzieży Żeńskiej w Tarnowie — Drukarnia Diecezjalna w Tarnowie.